

Forum Historia

3

14. Jatkosota – Suomi hyökkääjänä

**Tietoisku: Tulkinnat jatkosotaan joutumisesta
ja sodan vaiheet**

Tulkinnat jatkosotaan joutumisesta – ajopuuteoria

- **Ajopuuteoria** syntyi nopeasti sodan jälkeen selittämään Suomen liittymistä sotaan.
- Teorian mukaan Suomi ”**ajautui**” sotaan **ympäristönsä vaikutuksesta**, ei tietoisien valinnan seurauksena.
- Kun Saksan ja Neuvostoliiton välille syttyi sota, oli valittava puoli. Neuvostoliitto koettiin uhkaavana, joten liittolaiseksi valittiin Saksa.
- Suomi oli myös riippuvainen Saksasta taloudellisesti, mikä puolsi Saksan tukemista sotilaallisesti.

Tulkinnat jatkosotaan joutumisesta – koskiveneteoria

- **Koskiveneteorian** mukaan Suomi valitsi suurvaltojen puristuksessa tietoisesti liittolaisuuden Saksan kanssa.
- Päätöstä ohjasi mahdollisuus saada takaisin menetettyjä alueita Saksan tuella.
- **Tietoisia valintoja** olivat esimerkiksi kauttakulkusopimus, Lapin alueen luovuttaminen saksalaisten sotatoimialueeksi ja yhteiset hyökkäysvalmistelut Saksan kanssa.
- Ulkomaalaiset tutkijat nostivat teorian esille jo 1960-luvulla, mutta ajopuuteoria väistyi vasta 1980-luvun lopulla.

Jatkosodan vaiheet – hyökkäysvaihe (1941)

- Suomi valloitti nopeasti takaisin talvisodassa menettämänsä alueet ja eteni vielä pidemmälle.
- Puna-armeija teki kuitenkin sitkeää vastarintaa. Hyökkäysvaiheessa kaatui likimain yhtä paljon sotilaita kuin talvisodassa, noin 26 000.

Jatkosodan vaiheet – asemasota (1941–1944)

- Asemasodan aikana rintamalinjassa ei tapahtunut suuria muutoksia, vaikka pienempiä taisteluja käytiinkin.
- Tänä aikana Neuvostoliitto käänsi sodan Saksaa vastaan edukseen Stalingradin taisteluissa 1942–1943.
- Suomi pyrki erillisrauhaan, mutta ei suostunut Neuvostoliiton esittämiin ankariin ehtoihin. Lisäksi irtautuminen Saksan rinnalta olisi ollut vaikeaa.

Jatkosodan vaiheet – kesän 1944 suurhyökkäys

- Neuvostoliitto aloitti suurhyökkäyksen Suomeen kesäkuussa. Se vaati Suomelta ehdotonta antautumista.
- Alun paniikinomaisen perääntymisen jälkeen Suomi sai puolustuksensa vähitellen järjestykseen.
- Ryti–Ribbentrop-sopimus takasi Saksan aseavun jatkumisen Suomelle.
- Suomelle menestyksekkäiden Tali-Ihantalan taisteluiden jälkeen Neuvostoliitto luopui ehdottoman antautumisen vaatimuksestaan. Suomi saattoi pyrkiä sodasta irti itsenäisyytensä säilyttäneenä.